ŚWIAT SZACHOWY

N 7



1929

MIESIĘCZNIK

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA WIERZBOWA 8

CENA 1 ZŁ

ADMINISTRACJA

ŚWIATA SZACHOWEGO

uprasza Szanow. czytelników o najrychlejsze wpłacenie prenumeraty za III kwartał 1929 roku.

Konto czekowe P. K. O. 16551.

ROK III. LIPIEC 1929 № 7.

ŚWIAT SZACHOWY

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU SZACHOWEGO

Redaktor: D. PRZEPIÓRKA.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Wierzbowa 8, w lokalu Warsz. Tow. Zwolenników Gry Szachowej, tel. 82-13.

Prenumerata kwart. 2 zł. 70 gr. półrocz. 5.40. rocz. 10.80. zagr. 12 zł

Numer pojedyńczy 1 zł. Konto czekowe P. K. O. 16.551

Redakcja czynna w poniedziałki i piątki od g. 7 do 10 wiecz.

MIECZYSŁAW GIERGIELEWICZ.

Polski podręcznik gry szachowej z XVII wieku.

Często daje się słyszeć śród młodego pokolenia szachistów narzekanie na brak dobrego polskiego podręcznika gry szachowej. Trudno takim narzekaniom odmówić słuszności, a jeszcze trudniej zaradzić na nie Narazie pozostaje cierpliwie czekać na śmielszą inicjatywę — i pocieszać się wspomnieniami. A czy może być dla szachisty wspomnienie milsze od wiadomości, że już w początkach wieku XVII mieliśmy starannie opracowaną teorję szachową, opartą na dziełach głośnych podówczas mistrzów? Niestety, nie danem było szerszemu ogółowi pić z tego źródła wiedzy szachowej, gdyż dziełko pozostało w rękopisie. Przechowało się ono w grubej księdze w bibljotece Krasińskich.

Księga ta — to prawdziwa „silva rerum". Kalendarz gospodarski, uwagi o wymowie samogłosek i spółgłosek; rozprawa o pszczelnictwie, privilegium Judis posnaniensibus; mowy polskie i łacińskie, „niektóre nauki koło wina"; opis myśliwstwa z ogarami, recepty na różnorodne dolegliwości u zwierząt — oto garstka prac, zamieszczonych przez J. W. P. wojewodę poznańskiego Jana Ostroroga w zbiorze. A śród tego chaosu znajduje się — obszerny. jak na swoje czasy, podręcznik gry szachowej.

Nie należy sobie wyobrażać, że odczytanie rękopisu Ostroroga, choć został on napisany przed rokiem 1618, sprawia jakiekolwiek trud-

ności. Charakter pisma jest tak wyraźny, że dziś marzyć tylko możemy o tem, by dojść do podobnej doskonałości.. Litery naśladują druk. Djagramy porobione są nader starannie: każdy zajmuje całą stronicę in folio. Kilka godzin, spędzonych nad dziełkiem Ostroroga, zaliczyć mogę do prawdziwie przyjemnych.

Treść rozprawy nie jest oczywiście samodzielna. Żródłami były pisma Damiana i Ruy Lopez'a. Do tej zależności przyznaje się autor polski z całą lojalnością, formułując cel podjętej pracy: „Napadszy na książki stare Damiana Portugalczyka, w których o szachach pisze, zdało się na Polskie ie przełożyć graczom kwoli, żeby właśnie tey grey Reguły wiedzieli, nie dopiero się graiąc to o to, to o owo swarzeli, iako tego siła bywa, gdysz tego nauki wszyscy naprzednieyszy cudzoziemscy gracze w wielkiei powadze maią. A Rui Lopez Hiszpan, którego też Xięgi w druku są, pisał nań iakoby commentarz, którem go poprawnie". Sama przeróbka wymagała jednak niemałej dozy pomysłowości. W niejednym szczególe przejawiła się samodzielna inwencja Ostroroga.

Zajmująca jest terminologja szachowa, uwzględniona w rozpatrywanem dziełku wszechstronniej, niż w „Szachach" Kochanowskiego, Pan wojewoda nie ograniczał się do jednej tylko nazwy, lecz podawał wszystkie wersje, jakie za jego czasów były w użyciu. A więc wieża nazwana jest rochem, „konny żołnierz, który stoi podle rochu", nazwany został rycerzem, ale podana jest także ta nazwa, która jest w użyciu za naszych czasów: skoczek. Rozmaite nazwy posiadał goniec: „Pop w Hiszpaniey y Francy (sic) ma przezwisko Delfin, którym xiążęta też przezywaią, iako nabliższe boku królewskiego Pany we Włoszech zowią... chorąże, w Polsce y Niemczech Popami, yż też Xięża w bitwach blizko boku pańskiego bywaią, zową ie drudzy strzelcami, y dla tego isz pospolicie boki Pańskie strzelcami osadzaią, y dlatego że Popowie naukos iako by strzelaiąc daleko sięgaią". Wreszcie dla najsilniejszej figury na szachownicy zna już Ostroróg nazwę królowej, lecz pospolicie wyrażano się inaczej: „naszy nie wiem, dlaczego nazwali Babą, cudzoziemcy Panią". Nasuwała się tu sposobność do rozsnucia głębszych refleksyj, ale autor na ten raz z okazji nie skorzystał, uznając widocznie temat za niebezpieczny.

Roszadę nazywano obrazowo kuchnią. Warto zauważyć, że za Damianem przyjęte zostało bicie en passant; ta zasada miała zdaniem pana wojewody „zawrzeć gębę wszystkim partaczom" i usunąć jałowe spory.

Rozdział drugi rozprawy zawiera „reguły pospolite". Niektóre śród nich rażą naiwnością. Mówi np. autor z powagą: „Nie stawiaj dwu sztuk tak, żeby przeciwnik mógł na obie pieszkiem nastąpić, ten błąd Polacy zowią widłami". Trzecia reguła zaleca nie grać prędko. Bardziej skłania do zastanowienia się zasada następna — czwarta „kiedyć się trafi dobre stąpienie, pomyśl sobie, nie możeli być drugie lepsze"

W każdym razie niejedną z tych reguł wartoby powtórzyć i dziś w podręczniku dla początkujących szachistów.

Z kolei następuje analiza najważniejszych początków gry szachowej. Tu najmniej miał autor polski pola do oryginalnych uwag. Nie mógł się przecież zdobyć na samodzielne analizy. Zato suche wyliczanie ruchów urozmaica nieraz dosadnemi uwagami, świadczącemi o tem, że przy szachownicy nie należał z pewnością do najspokojniejszych partnerów. Tak np., mówiąc o ruchu białych pionkiem królewskim, wręcz zapowiada, że „przeciwny gracz nazbyt by głupie uczynił, kiedy by swego pieszka nie postawił na e5". Zmieniamy tu sposób oznaczania ruchów zgodnie z dziś panującym zwyczajem; Ostroróg oznaczał kratki poziome za pomocą cyfr, pionowe — zapomocą liter.

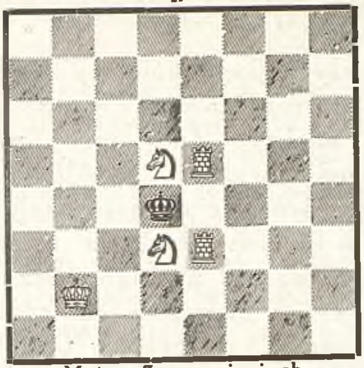
Po ruchach: 1 . e2 — e4 1 . e7 — e5 2 . Sg1 — f3 następuje rozbiór różnych odpowiedzi ze strony czarnych, podany za dziełem Damiana; dalej omawia autor 5 warjantów, podanych przez Ruy Lopez'a, oraz giuoco piano. Baczna uwaga poświęcona została także gambitowi królewskiemu, oraz ruchowi pionem od damy. Wreszcie na końcu części teoretycznej znajdują się „złe sposoby poczynania gry dla przestrogi". Cały ten rozdział zasługiwałby na baczniejszy rozbiór, oraz na porównanie z pierwowzorem; spodziewam się, że mój skromny głos zachęci któregoś z mistrzów do zajęcia się pracą naszego pierwszego polskiego teoretyka szachowego.

Sztukę gry szachowej ceni Ostroróg wysoko, wie dobrze, zapewne z własnego doświadczenia, że zdobyć ją niełatwo. Zasługuje na uwagę zaszczytna wzmianka o niejakim Jakóbie Stety, „wielkim szachmistrzu, który tu w Polsce spisał był szachowe xiąszki bardzo foremne". Zaś cytując różne podania o pochodzeniu gry szachowej, konkluduje Ostroróg: „To pewna, że ie wymyślił ktoś nie głupi ale próżnuiący iako y to, że żaden, który ma co na swey głowie, o czem myśleć musi, y iest powinien, dobrze szachów grać nie może, by ie nalepiey umiał, bo ta gra potrzebuie, aby żadney distractiey głowa nie miała, y jest gra właśnie ludzi próżnuiących."

W części praktycznej znajdujemy sto dziesięć diagramów, ilustrujących zasady gry i różne sposoby dawania mata, oraz zdobywania przewagi materjalnej.

Zadania dobrane zostały dość bezkrytycznie; znaczna ich część wbrew intencji autorów posiada po kilka rozwiązań. Zwraca uwagę wyraźna predylekcja pana wojewody do niezwykłych układów figur na szachownicy. Szczególnie lubi ustawienie figur symetryczne. Krewki temperament Ostroroga znalazł tutaj wyraz w superlatywnych pochwałach, w jakie zostały zaopatrzone poszczególne zadania. Z zadań tych załączamy kilka bardziej charakterystycznych przykładów.

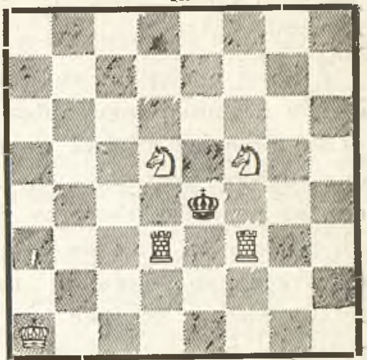
I.



Mat w 3 posunięciach

1. Wf3, Kc4 2. S5b4, Kd4 3. Wf4 mat

II.



Mat w 4 posunięciach

1. Sde7 Ke5 2. Sg7, Ke4 3. Sh5, Ke5 4. Wfe3 mat.

Partja Nr. 184.

Turniej w New-Yorku 1924
Debiut Réti'ego

Białe: Czarne:
R. Réti. J. R. Capablanca.

1. Sg1—f3 Sg8—f6
2. c2—c4 g7—g6
3. b2—b4 —

Ostatnie posunięcie wprowadzone przez Nimcowicza można grać bez niekorzystnych skutków. Zdaje się jednak, że daje ono czarnym możność łatwiejszego rozwoju, niż dalszy ciąg 3. g2—g3 i 4. Gf1—g2, stwarzający później pozycję symetryczną; w ostatnim wypadku białe zachowują jakiś czas korzyści pierwszego posunięcia, co może mieć duże znaczenie przy późniejszej walce o centrum. Nadto trudno usprawiedliwić decydowanie się już w pierwszych posunięciach na tworzenie eksponowanej konfiguracji pionów na jednem ze skrzydeł, nadzieja bowiem na stworzenie sobie mocnej, wysuniętej naprzód placówki b5 jest złudna i może być łatwo sparaliżowana przez przeciwnika.

3. — Gf8—g7
4. Gc1—b2 0—0
5. g2—g3 b7—b6

Capablanca traktuje początek w sposób solidny i pozbawiony komplikacji i dzięki temu uzyskuje już po paru posunięciach zupełnie równą pozycję.

6. Gf1—g2 Gc8—b7
7. 0—0 d7—d6
8. d2—d3 Sb8—d7
9. Sb1—d2 e7—e5

Posunięcie to usunie groźby związane z możliwą grą d3—d4, pozwala bowiem w odpowiedzi na wymianę pionów, uniemożliwiając równocześnie Sf3—d4; czarne jednak muszą obecnie jakiś czas brać w rachubę warjant Sf3×e5, Gb7×g2, Se5×d7. W najbliższem posunięciu zresztą gra ta nie jest dla białych możliwa, straciłyby one bowiem po Gh2×f1 etc. conajmniej jakość.

10. Hd1—c2 Wf8—e8
11. Wf1—d1 a7—a5

Po 11... e5—e4 12. d3×e4, Sf6×e4 13. Gb2×g7, Kg8×g7 14. Sf3—d4 białe utrzymałyby pewną przewagę. Posunięcie w tekście rozpoczyna akcję ścieśniania przeciwnika z przypuszczalnem wyrównaniem sił w przyszłości.

12. a2—a3 h7—h6

To posunięcie, mało zrozumiałe, wskazuje, że Capablanca był tego dnia nieusposobiony. Czyżby miało ono na celu umożliwienie manewru skoczkiem f6—h7—f8 ew. g5? W każdym razie w dalszym przebiegu partji doprowadziło ono jedynie do osłabienia pozycji króla.

13. Sd2—f1 —

Broni piona e2 na wypadek kombinacji Sf3×e5, grożąc pozornie wygraną piona. Czarne pozornie dopuszczają możliwość tej kombinacji.

13. — c7—c5

Pozycyjna pułapka, zupełnie w stylu b. mistrza świata, mająca jedynie tę słabą stronę, że białe mają możność zupełnie innej gry.

14. b4—b5 —

Zupełnie słusznie Rèti odrzuca podstępne poświęcenie.

Po 14. b4×a5, Wa8×a5 15. Sf3×e5, Gb7×g2 16. Se5×d7, Gg2—c6 17. Sd7×f6+ Gg7×f6 18. Gb2×f6, Hd8×f6 19. Hc2—d2, etc., czarne miałyby bardzo dobrą pozycję gońca, która dawałaby widoki pomyślnego ataku, związanego z otwarciem linji a.; łącznie ze słabym pionem a3 dałoby to aż nadto wystarczającą kompenzatę za ofiarowanego piona.

Po posunięciu w tekście białym nic nie grozi, jednak nadzieje na wygraną (pion b6 w końcówce?) są wskutek rozproszenia pozycji minimalne.

14. — Sd7—f8

Po 14... d6—d5 z dalszym ciągiem 15. c4×d5, Sf6×d5 16. Sf3—d2! etc. białe bez przeszkód objęłyby w posiadanie punkt c4.

15. e2-e3 —

Z zamiarem późniejszego zagrania d3—d4; wobec osłabiania punktu c4 plan bardzo ryzykowny, prowadzący do skomplikowanej gry.

Po 15. e2—e4 i ulokowaniu następnie skoczka na d5 białe mogłyby łatwo osiągnąć nierozegraną.

15. — Hd8—c7
16. d3—d4 Gb7—e4

Było ważne zmusić białą damę właśnie w tym momencie do decyzji.

17. Hc2—c3? —

Niewygodne miejsce dla damy, gdyż czarne mogą otworzyć przekątną gońca g7. Lepiej było już 15. Hc2—c1, jakkolwiek czarne mogą i wówczas uzyskać dobrą grę przez e5×d4 i Sf8—e6.

17. — e5×d4
18. e3×d4 Sf6—d7?

Wyraźny błąd. Capablanca prawdopodobnie nie wziął w rachubę szachu damą w 32. posunięciu, którym białe bronią piona b. Widząc to niewątpliwie wybrałby proste i silne posunięcie 18... Sf8—e6, łatwe do znalezienia Po 19. d4×c5 (niczego lepszego zdaje się niema) d6×c5 20. Hc3—c1 czarne miałyby nawet pewną przewagę, figury ich bowiem zajmują pozycję bardziej aktywną. Po posunięciu w partji Rèti uzyskuje niezwłocznie przewagę, przyczem odtąd gra bez zarzutu.

19. Hc3—d2 —

Ostatnie posunięcie czarnych osłabiło poważnie linję d i sprowadza prawie forsownie wymianę gońca królewskiego, potrzebnego dla obrony pozycji roszady Mniejszem złem byłoby tutaj 19... Wa8—d8 z dalszą grą. 20. d4×c5, d6×c5 21. Gb2×g7, Kg8×g7 22. Hd2—b2+, Kg7—g8 23. Sf1—e3 z nadzieją na wyrównanie.

19. — c5×d4

Czarne jeszcze liczą na wygranie piona.

20. Gb2×d4 Hc7×c4
21. Gd4×g7 Kg8×g7
22. Hd2—b2+ Kg7—g8

23.Wd1×d6 —

W tej chwili jeszcze nie byłoby wystarczające 23. Sf3—d2, Hc4—c2 etc; obecnie jednak posunięcie to grozi.

23. — Hc4—c5

Również 23.... Hc4—c7 24. Wa1—d1, Sd7—c5 25. Sf1—e3 nie dałoby czarnym dobrej gry. Posunięciem w tekście próbują czarne kontrataku.

24. Wa1—d1 Wa8—a7
25. Sf1—e3 —

Grozi 26. Sf3—e1

25. — Hc5—h5



26. Sf3—d4 —

Najbardziej forsowne. Wprawdzie białe mogły tu wygrać damę za wieżę, skoczka i piona, grając 26. Wd1—d5!? Ge4×d5 27. g3—g4, Gd5×f3 28. g4×h5, Gf3×h5 29. Gg2—c6, jednak końcówka byłaby w tym wypadku dłuższa i trudniejsza niż nawet przy najlepszej grze czarnych po posunięciu w tekście.

26. — Ge4×g2
27. Kg1×g2 Hh5—e5?

Naturalnie nie można było grać 27.... We8×e3 wobec 28. f2×e3, Hh5×d1 29. Sd4—e6 (f5) etc; jednak 27. Sd7—e5 dałoby możność dłuższej obrony, gdyż branie piona b6 byłoby wówczas dla białych niekorzystne wobec 28. Se5—c4 etc. Mogły one jednak wówczas, albo zadowolić się wygraną końcówką po 28. Hb2—e2, Hh5×e2 29. Sd4×e2 etc, albo wzmocnić nacisk przez. 28. Hb2—b3 z groźbą zarówno Se3—d5 jak Wd6×b6. W obu wypadkach wynik przy prawidłowej grze nie może wzbudzać wątpliwości.

28. Se3—c4 He5—c5

Nieszczęśliwa dama niedługo nie będzie mogła znaleźć miejsca.

29. Sd4—c6 Wa7—c7
30. Sc4—e3 Sd7—e5
31. Wd1—d5 —

Na 31.... Se5—c4 białe grają 32. Wd5×c5, Sc4×b2 33. Wc5—c2 Sb2—a4 34. Se3—d5 i wygrywają.

Czarne poddają się.

Uwagi: A. Alechina.

Partja Nr. 185

Turniej w New-Yorku w 1924 roku.

Debiut Rétiego

Białe:	Czarne:
R. Réti	**E. Bogolubow**

1. Sg1—f3 d7—d5
2. c2—c4 e7—e6

Ta obrona przeciw nowemu debiutowi stosowana na turnieju w New-Yorku w szeregu partji okazała się niewystarczająca, co jest zupełnie naturalne, gdyż w systemie tym zamyka się z góry gońca hetmańskiego. Natomiast jak się wydaje, czarne mogą osiągnąć wyrównanie, stosujac system, wypróbowany na turnieju londyńskim w 1922 r. w partjach Dr. Lasker-Réti, Alechin-Euwe; Capablanca-Réti.

3. g2—g3 Sg8—f6
4. Gf1—g2 Gf8—d6
5. 0—0 0—0
6. b2—b3 Wf8—e8
7. Gc1—b2 Sb8—d7
8. d2—d4 —

Ostatnie posunięcia białych mojem zdaniem są dowodem, że 2...e7—e6 jest pozycyjnym błędem, czarne nie mają drogi do rozwinięcia gońca damy system ten zastosował po raz pierwszy Capablanca (czarnemi) przeciw Marshallowi.

8. — c7—c6
9. Sb1—d2 —

We wspomnianej partji grał Ca-

pablanca w analogicznej pozycji Sf3—e5 (tam Sf6—e4) uzyskując również przewagę. Spokojne i rozumiejące partję posunięcie Rétiego jest również dobre.

9. — Sf6—e4

Jeżeliby w tej pozycji było najlepsze posunięcie 9...e6—e5, rozwiązujące pozycję, które poleca Rubinstein i inni, to byłby to oczywisty dowód, że cała obrona czarnych oparta na 2...e7—e6 jest chybiona. Już bowiem naturalny dalszy ciąg 10.c4×d5, c6×d5 11.d4×e5, Sd7×e5 12.Sf3×e5, Gd6×e5 13.Gb2×e5, We8×e5 14.Sd2—c4, We5—e8 15.Sc4—e3, Gc8—e6 16.Hd1—d4 daje białym wyraźny atak na izolowanego pronu d, podczas, gdy przeciwnik niema żadnych kontrszans. Jednak i posunięcie, wybrane przez Bogolubowa prowadzi jedynie do podwójnej wymiany skoczków, nie usuwając głównego braku pozycji czarnych

10. Sd2×e4 d5×e4
11. Sf3—e5 f7—f5

Oczywiście wymuszone

12. f2—f3 —

Właściwa strategja: ponieważ czarne osłabiły swą pozycją w centrum, trzeba jak można najprędzej przekształcić pozycję z zamkniętej na otwartą, by jaknajskuteczniej wyzyskać tę słabą stronę.

12. — e4×f3
13. Gg2×f3! —

Nie e2×f3, gdyż pion e będzie potrzebny dla rozbicia pozycji czarnych.

13. — Hd8—c7

Również po 13...Sd7×e5 14.d4×e5, Gd6—c5+ 15.Kg1—g2, Gc8—d7 (po wymianie dam goniec nie mógłby wogóle wejść do gry) 16.e2—e4 etc. utrzymałyby białe decydującą przewagę pozycyjną.

14. Se5×d7 Gc8×d7
15. e2—e4 e6—e5

Inaczej nastąpiłoby 16. e4—e5 z późniejszem rozbiciem pozycji czarnych przez d4—d5 i g3—g4. Po posunięciu w tekście pozycja robi wrażenie, jakgdyby czarne przezwyciężyły większą część trudności debiutowych i jedynie nadzwyczaj dokładna i pomysłowa gra białych mogła wydobyć tak szybko i przekonywająco na jaw ukryte dobrze słabe strony ich pozycji.

16. c4—c5 Gd6—f8
17. Hd1—c2! —

Atakuje równocześnie oba środkowe piony czarnych.

17. — e5×d4

Czarne mają bardzo ograniczony wybór posunięć. Tak np. 17. f5×e4 było tu oczywiście niemożliwe wskutek równoczesnego zagrożenia h7 i e5 po 18. Gf3×e4.

18. e4×f5! Wa8—d8

Po 18... We8—e5 białe miałyby w zapasie m. i. bardzo silny dalszy ciąg 19. Hc2—c4+, Kg8—h8 20. f5—f6! etc.

19. Gf3—h5 —

Wstępne posunięcie do dokładnie obliczonej końcowej kombinacji. Jest ona wartościowem i odpowiedniem zakończeniem obecnego wzorowo prowadzonego ataku.

19. — We8—e5
20. Gb2×d4 We5×f5

W razie 20.... We5—d5 to 21. Hc2—c4, Kg8—h8 22. Gh5—g4 etc. z jednym pionem więcej i przeważającą pozycją.

21. Wf1×f5 Gd7×f5
22. Hc2×f5 Wd8×d4
23. Wa1—f1! Wd4—d8

Albo 23.... Hc7—e7 24 Gh5—f7+, Kg8—h8 25. Gf7—d5!, He7—f6 26. Hf5—c8 etc. i czarne nie mają żadnej obrony.

24. Gh5—f7+ Kg8—h8
25. Gf7—e8!

Wspaniałe posunięcie końcowe. Czarne poddają się, gdyż tracą conajmniej gońca (po 25... Gf8—c5+ etc).



Końcowa pozycja.

Białe zasłużyły swą grą w tej partji na pierwszą nagrodę za piękność, którą im przyznało kierownictwo turnieju.

Uwagi: A. Alechina.

PARTJA № 186.

Turniej w Petersburgu 1910 r.

Wiedeńska.

Białe: Czarne:

A. Alechin. D. Daniuszewski.

1. e2—e4 e7—e5
2. Sb1—c3 Sg8—f6
3. Gf1—c4 Sb8—c6
4. d2—d3 Gf8—b4
5. Gc1—g5 —

Tak z powodzeniem grywał w swoim czasie Mieses.

5. — h7—h6
6. Gg5×f6 Gb4×c3†!

Najlepszy sposób dla czarnych; na 6... H×f6 nastąpi Sg1—e2 z dobrą grą dla białych.

7. b2×c3 Hd8×f6
8. Sg1—e2 d7—d6
9. d3—d4 —

Na 9. 0—0 nastąpiłoby g7—g5 10. Sg3, h5 (11. S×h5, Hh6 12. g4, G×g4)

9. — Gc8—d7

Zdaje się, że lepszem było Sd8, lub też jak proponował Dr. E. Lasker 9... Hg6, 10. Sg3 (10. 0—0, H×e4) h5 11. 0—0, h4, 12. Sh1, h3 i t. d.

10. Wa1—b1 Sc6—d8
11. 0—0 g7—g5
12. Hd1—d3 Gd7—g4

Jeżeli 12... 0—0 to 13. d×e5 i białe będą mogły zagrać f2—f4.

13. Se2—g3 0—0
14. f2—f3 Gg4—c8
15. d4—d5? Hf6—g6
16. Sg3—f5 Gc8×f5
17. e4×f5 Hg6—g7
18. Hd3—e4 f7—f6

Teraz już możliwość ataku Gd3 i f6 została zniweczona.

19. g2—g3 a7—a5!

Dobrze zagrane, czarne przygotowują się do umieszczenia skoczka na c5, natychmiastowe posunięcie b6 było słabsze z powodu Ga6 (teraz ta możliwość odpada).

20. Kg1—h1 b7—b6
21. f3—f4 Sd8—b7
22. f4×e5 f6×e5
23. Gc4—e2 Sb7—c5

Czarny skoczek zajmuje silną pozycję; prócz tego białe piony na skrzydle hetmańskim są słabe i dlatego szanse czarnych są lepsze, oczywiście, że trzeba się liczyć z przewagą przeciwnika na skrzydle królewskim.

24. He4—e3 Wf8—f6
25. Ge2—h5 Hg7—d7
26. Gh5—g6 Hd7—a4

Czarne grożą wymianą hetmanów, co w tej pozycji jest dla nich korzystniejsze.

27. He3—d2 Ha4—g4

Na Ha2? nastąpi oczywiście. 28. h4!

28. Wb1—e1 Wa8—f8
29. Kh1—g2 Kg8—g7
30. h2—h3 Hg4—c4
31. h3—h4 He4—g4!
32. We1—e3 —

Nie wolno było grać 32. Wh1, gdyż czarne grają wtedy 32... Se4 33. He3, W×g6 34. f5×g6, Wf7—f2†. Po ruchu w tekście czarne wygrywają ładną kombinacją. (Uwaga Dr. Em. Laskera z księgi turniejowej.

32. — g5×h4
33. Hd2—e1 —

Po 33. Wh1 nastąpi Se4 34.

He1, W×g6 (S×g3 34. W×h4) 35. f×g6, h×g3! 36. W×e4, Hf3† 37. Kg1, g2 i białe są bez ratunku.

33. — h4—h3†!
34. Kg2—h2 —

Na 34. Kg1 wygrywa H×g6! 35. f5×g6, W×f1† 36. H×f1, h2†



34. — Hg4×g6!
35. We3×e5 Wf6×f5!

Słabszem było bicie wieży, gdyż białe grają f×g6, W×f1 37. He5†

36. We5—e7† Wf8—f7
37. We7×f7† Hg6×f7
38. Wf1×f5 Hf7×f5
39. He1—e7† Kg7—g6
40. c3—c4 —

Na 40. H×c7 nastapi Se4. 41. H×b6, Hf3 i czarne wygrywają.

40. — Sc5—e4
41. He7—e8† Kg6—f6

i białe poddały się.

Uwagi D. Daniuszewskiego.

Partja № 187.

Turniej w Moskwie 1920 r.

Sycylijska.

Białe:	Czarne:
D. Daniuszewski	A. Alechin

1. e2—e4 c7—c5
2. Sg1—f3 e7—e6
3. d2—d4 c5×d4
4. Sf3×d4 Sg8—f6
5. Gf1—d3 Sb8—c6
6. Sd4×c6 b7×c6
7. 0—0 d7—d5
8. Gc1—g5! —

Jeśli d5×e4? to 9. Gxe4! z lepszą grą.

8. — h7—h6
9. Gg5×f6 Hd8×f6
10. e4×d5 e6×d5
11. c2—c4 d5×c4
12. Gd3×c4! —

Lepsze niż He2†.

12. — Gf8—e7
13. Sb1—c3 0—0
14. Hd1—e2 Wa8—b8
15. Wf1—e1 Ge7—a3!

Jeżeli 15...We8 to 16. Se4!

16. Gc4—b3 Gc8—f5!
17. b2×a3 Hf6×c3
18. Wa1—c1 Hc3—a5

Na Hf6 nastąpi 19. Hf3.

19. Wc1×c6 Ha5×a3
20. Wc6—c7 a7—a5
21. He2—e5 —

Lepsze niż Hh5, gdyż wtedy czarne grają 21... G—g6 22. H×g6, W×b3, zaś na 21. Hf3 nastąpi Ge6.

21. — Gf5—g6
22. Gb3×f7† —

Ładna kombinacja białych prowadzi do zdobycia piona, partja jednak jest nie do wygrania.

22. — Gg6×f7
23. Wc7×f7 Wf8×f7
24. He5×b8† Wf7—f8
25. Hb8—b3† —

Minimalne szanse dawało Hb1, ale wygrana była bardzo wątpliwa.

25. — Ha3×b3
26. a2×b3 Wf8—b8
27. We1—b1 Wb8—b4
28. Kg1—f1 a5—a4
29. Kf1—e2 a4×b3
30. Ke2—d3 Remis

Uwagi: D. Daniuszewskiego.

Partja № 188

Turniej Oldenburskiego Związku szachowego 1914

Białe: Czarne:

Dr. Hartlaub **Carls.**

Caro-Kann

1. e2—e4 c7—c6
2. d2—d4 d7—d5
3. e4—e5 —

Można wiele dyskutować o poprawności tego posunięcia.

Napewne ogranicza grę czarnych, jednak punkt d4 będzie zaatakowany. Poza tem tempo dla rozwoju będzie utrzymane dłużej, gdyż środkowe linje będą pionami zamknięte.

3. — Gc8—f5
4. Gf1—d3 Gf5×d3

Czy nie lepszem było e7—e6? Przecież łatwo będzie można po Gxf5 wyzbyć się zdwojonego piona.

5. Hd1×d3 e7—e6
6. Sg1—e2 Hd8—b6
7. Sb1—c3 —

Przeciwko 7. 0—0 poleca Nimzowicz Ha6!

7. — c6—c5
8. d4×c5 Gf8×c5
9. Hd3—g3 Sg8—e7
10. 0—0 Se7—f5
11. Hg3—h3 Sb8—d7
12. Sc3×d5 Hb6—c6
13. Se2—c3 —

Teraz po 13...Sxe5 nastąpi oczywiście We1!.

13. — 0—0
14. Gc1—f4 Sf5—d4
15. Sd5—e3 Gc5—b4!
16. Wa1—e1 Gb4×c3
17. b2×c3 Hc6×c3
18. Hh3—g3 Wf8—c8

Lepszem było Kh8, teraz czarne skrzydło królewskie będzie bardzo osłabione.

19. Gf4—h6 g7—g6
20. Hg3—f4! —

Teraz już grozi 21. Sg4, Sf5 22. We3 i 23. Hg5

20. — Hc3—d2
21. Hf4—h4 Hd2—c3
22. We1—d1 Sd4—e2†
23. Kg1—h1 Sd7×e5
24. Wf1—e1 Se2—c1

Na tem polu pozostaje skoczek dziwnym sposobem zupełnie nieatakowany.

25. Se3—f5 —

Jeżeli 25. W×c1 to Sd3! z trudną grą. Posunięcie w tekście przygotowuje w świetny sposób atak, grozi Se7†. W wypadku, gdy czarne zagrają e6×f5 nastąpi W×c1 i białe zajmują w posiadanie linję e. Czyż planowany był 26.Hf6, to Sed3 27. We8†,W×e8 28.H×c3 S×f2† 29. Kg1, Se2† itd.

25. — Se5—c6
26. Gh6—d2 Hc3×c2
27. Sf5—h6† Kg8—g7
28. Sh6—g4! Hc2—f5

Groziło, bowiem Hh6† i Sf6!

29. Gd2—c3† e6—e5
30. Hh4—h6† Kg7—g8
31. We1×e5! Sc6×e5
32. Gc3×e5 f7—f6
33. Wd1—d7 —

Tutaj można było dać mata w następujący sposób S3. S×f6†, Kf7 34. H×h7†, Ke6 35. Hd7†, K×e5 36. Wd1—e1† z matem na e7, lub na d2.

33. — Hf5×d7
34. Sg4×f6† Kg8—f7
35. Sf6×d7 Sc1—d3
36. Hh6×h7† Kf7—e6
37. Hh7—h3† Ke6—f7
38. Hh3—h7† Kf7—e6
39. Hh7—h3† Ke6—e7
40. Ge5—f6† Ke7—f7
41. Hh3—h7† Kf7—e6
42. Hh7—e7† Ke6—d5
43. He7—f7†! Kd5—d6
44. Gf6—e7†! Kd6×d7
45. Ge7—a3†! Kd7—c6
46. Hf7×g6† i wygrywa.

Uwagi: Dr. Em. Laskera w Vossische Zeitung.

Wiadomości.

Cieszyn. W kwietniu r. b. odbył się mecz Sląsk contra półn. wsch. Czechy, który zakończył się zaszczytnym wynikiem remizowym 5½ - 5½p. Obie drużyny wystąpiły w swych najsilniejszych składach; po stronie czeskiej grał silny zawodnik turniejowy Gilg.

Lwów. Niedawno zakończył się tu turniej o mistrzostwo Lwowskiego klubu szachistów na rok 1928/29, który obfitował w liczne niespodzianki. Zawiedli przedewszystkiem rutynowani mistrze klubu spadając na dalsze miejsca. Pierwsze miejsce zajał utalentowany zawodnik Stefan Popiel 8p, który już na turnieju drużynowym w Królewskiej Hucie wykazał sporo umiejętności. Drugim był E. Kaufman 7½p. Na trzecim dopiero miejscu znalazł się mistrz Lwowa H. Friedman 7p. ogólnie uważany za faworyta. Dalsze miejsca zajęli inż. Piotrowski 5½p, Turkiewicz 5 p., Katzner i H. Knappeis 4p, I. Popiel 3p, Nikorowicz 1p i Pulkrabek 0p.

Scarborough. Turniej w Scarborough zgromadził większość angielskich graczy, z obcych zaproszono tylko dr. Tartakowera. Pierwszą nagrodę podzielili Sanders i polski mistrz dr. Tartakower, zdobywając po 6p, trzecim był Thomas 5½p. Dalsze miejsca przyjęli Waltuch 3½p, pani Holloway 2½p. Bolland 1½p. Cadman 1p.

Morawska Ostrawa. Tytuł mistrza miasta zdobył Gilg, uzyskując 14½p z 15, drugim był Salomonowicz 11p.

Rogatska Slatina. 15 września rozpoczyna się tu międzynarodowy turniej obliczony na 16 zawodników, przyczem turniej, odbędzie się systemem à la „Kesckemet". Zaproszonych będzia 6 mistrzów zagranicznych i dziesieciu krajowych. Brani są w rachubę Dr. Vidmar, Kosticz, Asztalos, Pirc, Kalabar, König, György, Diric, Kramer, Furlani, dr. Singer, Kosta Rozic, Maroczy, Tartakower, Spielmann, Grünfeld, Becker, Marshall, Rubinstein, miss Menchik, Yates, Canal i Takacs.

Moskwa. W turnieju o mistrzostwo miasta pierwszą nagrodę zdobył Panow 11p, drugim był Riumyn 10½p, trzecim Lewin 9p, czwartym Grigoriew 8½p.

Paryż. Międzynarodowy turniej szachowy, który rozpoczął się w dniu 8 czerwca zakończył się, jak było do przewidzenia, zwycięstwem polaka dr. Tartakowera 8p. Turniej ten o tyle dla nas jest ciekawy, że brało w nim udział 3 polskich graczy, Tartakower, Cukierman i Szwarzman i wszyscy zajęli swoje miejsca Dalsze trzy nagrody rozdzielili między siebie Baratz, Colle i Snosko-Borowski, zawodnicy znani z konkurencji międzynarodowej. Piąta i szósta nagroda przypadła Cukiermanowi i angielskiemu mistrzowi Thomasowi, siódme miejsce uzyskał Lazard znany francuski kompozytor zadań szachowych, a ósme miejsce uzyskał Szwarzman. Polacy uzyskali więc bardzo dobre miejsca.

Leningrad. Tytuł mistrza miasta uzyskał Iljen Genewski, zdobywając 5½p, drugim był Model i Romanowski po 4½p. Dalsze miejsca zajęli Rochlin 4p, Kubbel i Stepanow 3p, Ałatorcew 2½p i Szczypunow 1p.

Bradley-Beach. W dniach od 3—12 ezerwca trwał tu międzynarodowy turniej z udziałem mistrza świata dr. Alechina. Jak było do przewidzenia zwycięzcą wyszedł Alechin, zdobywając 8½ z 9 partji, remizując tylko z Kupczykiem. Na drugie miejsce wyszedł przebywający obecnie w Ameryce Lajos Steiner 7p. Z pośród amerykanów najlepsze miejsce zdobyli Kupczyk i Turower zdobywając po 5½p. Piątą nagrodę zdobył Fox a ostatnią Marshall 4½p, który grał o wiele słabiej niż zwykle. Dalsze miejsca zajęli Kevitz 4p, H. Steiner 2½. Cintron 2p i Bigelow ½.

Warszawa. Turniej II kategorji wreszcie się ukończył. Z dwu grup weszło po dwu graczy do grupy zwycięzców. Z pierwszej zakwalifikowali się Najdorf i Margolin, z drugiej Dobrzański i Sokołów.

W grupie zwycięzców pierwsze i drugie miejsce zajęli ex aequo Najdorf i Sokołów, a trzecie-czwarte Dobrzański i Margolin.

Bremen. Zmarł niedawno w Bremen dr. Karol Hartlaub, pomysłowy gracz niemiecki i zarazem kompozytor zadań szachowych. Wydał on zbiór swoich partji, odznaczających się fantazją i kombinacją, lecz co do poprawności gry należy mieć sporo zastrzeżeń. W dziale partji podajemy jego ciekawą partję. Za najlepszy jego wynik w kompozycji należy uznać zdobycie I nagrody za trzychodówkę w konkursie Chemnitzer Tageblatt 1925.

Również niedawno zmarł w wieku lat 70 honorowy prezes niemieckiego związku szachowego prof. dr. Rudolf Gebhardt wielce zasłużony organizator na polu szachowem.

Budapeszt. W jubileuszowym turnieju budapeszteńskiego klubu szachowego zwyciężył K. Havasi i L. Leich zdobywając po 6½p, następną nagrodę otrzymał A. Steiner i J. Szekely 6p. Dalsze miejsca zajęli Szigeti 5p, dr. Hajos i Sterk 4½p, Barasz, Lovass i J. Szekely 2p.

Helsingfors. Allmanna Schacsällskapet i Helsingforski klub szachowy, dwie najpotężniejsze organizacje szachowe w Finlandji rozegrały dwa mecze na 15 szachownicach, przyczem z obu meczów wyszła zwycięzko Allmänna uzyskując w pierwszem spotkaniu 8 : 7, a w drugiem 10 : 5

Amsterdam. Od 16—25 lipca będzie trwał turniej o mistrzostwo Holandji. Grają: J. van den Borsch, J. Dawidson, M. Euwe, K. Gens, S. Landau, R. Loman, E. Mulder, D. Noteboom, A. G. Olland, W. Wertheim.

Przypuszczalnym zwycięzcą będzie Dr. Euwe, na dobrych miejscach powinni się znaleźć Dawidson, Landau i Olland.

DZIAŁ ZADAŃ.

pod redakcją **M. WRÓBLA**.

L: 274. M. Havel

Czechosłowacja

(Oryginalne)



Mat w 3 posunięciach

L: 275. J. Smutny

Czechosłowacja

(Oryginalne)



Mat w 3 posunięciach

L: 276. J. Gottfried

Łódź

(Oryginalne)

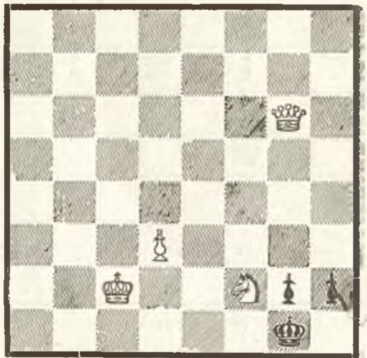


Mat w 3 posunięciach

L: 277 R. Gostyński

Poznań

(Oryginalne)



Mat w 3 posunięciach

L: 278 A. Mari

Włochy

(Oryginalne)



Mat w 2 posunięciach

L: 279. Dr. E. Foschini

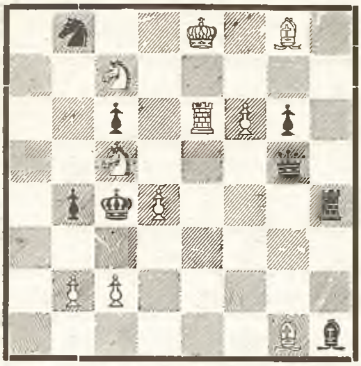
Włochy

(Oryginalne)



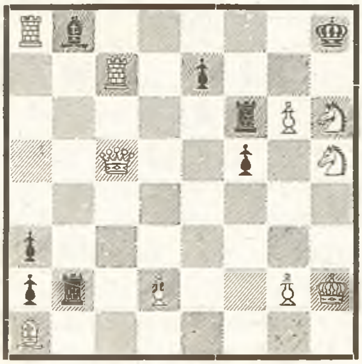
Mat w 2 posunięciach

L: 280 G. Cristoffanini
Włochy
(Oryginalne)



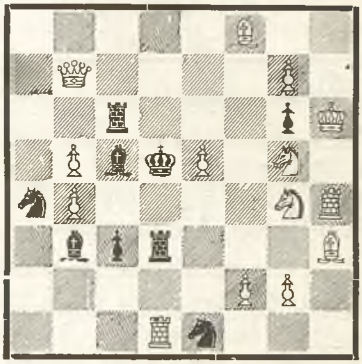
Mat w 2 posunięciach

L: 281. Dr. L. N. de Jong
Holandja
(Oryginalne)



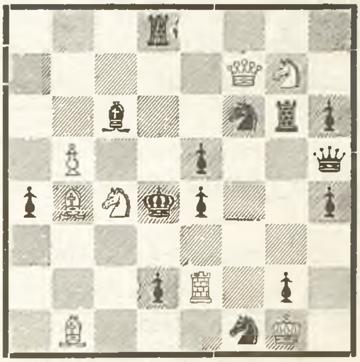
Mat w 2 posunięciach

L: 282. E. Lorber
Lwów
(Oryginalne)



Mat w 2 posunięciach

L: 283. E. Arłamowski
Bochnia
(Oryginalne)



Mat w 2 posunięciach

L: 284 K. Hannemann
I. nagr. Skakbladet 1929



Mat w 2 posunięciach

L: 285 K. A. K. Larsen
III. nagr. Skakbladet 1929



Mat w 2 posunięciach

L: 286 C. Mansfield
I. nagr. Falkirk Herald 1929

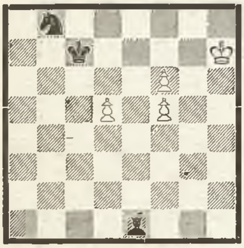


Mat w 2 posunięciach

STUDJA

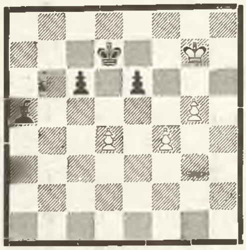
† RYSZARD RETI

L: 5. III. nagr. Schachmatny Listok 1927/II



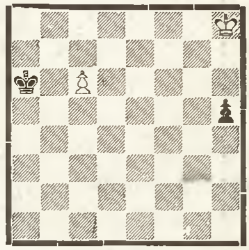
Remis

L: 6. 1 wzm. zaszcz. Schachmatny Listok 1928/I.



Remis

L: 7. Kagan Neuste Nachrichten 1921



Remis

L: 8. Bohemia 1923



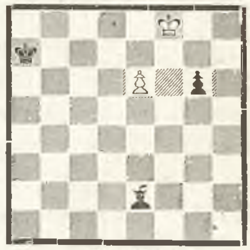
Remis

L. 9. I-II nagr. Szachmatny Listok 1927/I



Białe wygrywają

L. 10. Narodni Listy 1928



Remis

L. 11. Kölnische Volkszeitung 1928/I.



Białe wygrywają

L. 12. I. nagr. Szachmaty 1928 I.



Białe wygrywają

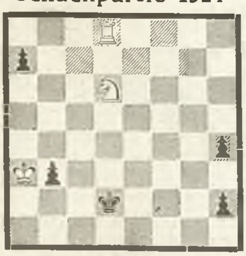
L. 13.

?



Białe wygrywają

L. 14. Hypermoderne Schachpartie 1924



Biała wygrywają.

L. 15. Tijdschrift v. Ned. Sch. 1924.



Białe wygrywają

L: 16. Basler Nachr. 1929



Białe wygrywają

Ryszard Réti jako kompozytor.

Wraz ze śmiercią Rétiego ubył literaturze szachowej nietylko wielki mistrz w grze praktycznej, ale także wielki znawca i kompozytor końcówek. Twórczość na tem polu była niejako uzupełnieniem pomysłów przeprowadzanych w grze, dlatego to może akcentował, jak żaden inny kompozytor związek sztucznej końcówki z żywa partją. Sam chociaż obywatel czechosłowacki nie przejął się manierą swoich współziomków, którzy stworzyli wprawdzie studjum artystyczne, ale niewiele mające wspólnego z partją. Dlatego to mamy wprost znikomą ilość studjów Rétiego, gdzieby obrazy patowe były w samem założeniu ideowem.

Studja jego, które podajemy w dzisiejszym numerze, stanowić mogą specjalną kartę w problemistyce; idea łączy się tutaj z mistrzowską wprost prostotą wykonania.

Z pośród jego studjów remizowych zwracamy przedewszystkiem uwagę na L : 7, która dzięki paradoksalnej pozycji i szczupłości środków jest wyjątkowem zjawiskiem w całej literaturze,

Studjum L : 8 jest pierwszym pomysłem, rozprowadzeniem tej idei jest L : 16, gdzie ten sam motyw został jeszcze pogłębiony ciekawą grą wieży przeciw dochodzącemu pionowi.

Kompozycja L : 9 jest oparta na głęboko przemyślanej grze złudnej (Kd6?), która prowadzi do nierozegranej. Pomysł studjum 14. zasadza się na psychologicznie świetnie obmyślanym wstępie We8, który schodzi z ważnej linji d, co bardzo utrudnia rozwiązanie.

L : 15 jest zręcznie przeprowadzoną ideą łapania wieży e2, wreszcie nakoniec wypada wspomnieć o niezwykle prostej kompozyzji L : 13 z której autor wydobył maximum gry i pomysłowości.

Studja te podane wraz z rozwiązaniami umożliwią także i niespecjalistom bliższe zapoznanie się z tą ciekawą dziedziną i zarazem dadzą obraz wielkiej twórczej pracy niedawno zmarłego mistrza Rétiego.

Rozwiązania studjów

L:5) 1d6†!, Kxd6 2. f7, Sd7 3. Kg7! Gc3† 4. Kg8, Ke7 5. f8H†, Sxf8 6. f6†, (Gf6 pat) Ke8 7. f7†, Ke7 pat 4... Sf6† 5. Kg7!, Sg4† 6. f6!, Gxf6† 7. Kg6, Ke7 8. f8H, Kxf8 9. Kf5! remis.

L:6). 1. Kf7, Gc3 2. d5!, cxd5!(exd5 3. f5) 3. g6, Kd6 4. Kf8!, Gf6 5.Kf7, Gh8 6. Kg8, Gc3 7. Kf7 i remis.

L:7) 1. Kg7, h4(Kb6 2. Kf6, h4 3. Ke5, h3 4. Kd6) 2. Kf6, h3(2. Kb6, Ke5!!) 3. Ke7, h2 4. c7,Kb7 5. Kd7 remis.

L:8) 1. Wc3! b2 2.Gc1!! b1H 3.Wa3†, b1S 3. Wc2† i wygrywa.

L:9) 1. Kd7! Wh8 2. Kd6!, Kc4(Ke4 3. Ke6, Kd4 4. Kf6∽ 5. Kg7 wygrywa) 3. c6!, bxc6 4. Ke5! (Ke6?, Kc5 5. Kf6, Kd6 6. Kg7, Ke7! remis) Kc5 5. Ke6, a5 6. a4, Kc4, d4 7.Kf6, Kd5 8. Kg7, Ke6 9. f8H i wygrywa.

L:10) 1. Ke7!, g5 2. Kd6!, g4 3. e7,

Gb5 4. Kc5, G∽ 5. Kd4 remis (2... Kb6 3. e7, Gh5 4. Ke5, Kc7 5.Kf5 remis.

L:11) 1. Kf2!, Ke4 2. Ke2, Kd4! 3. Wg1!, Ke4(Kc3 4. We1, Kb2 5.Kd2, Kb3 6. Kc1 wygr.) 4. We1!!, Ke5! (na Kd4, Kf4 nastąpi Kd2†, Kf2† i wygrana) 5. Ke3!! i wygrywa.

L:12.) 1. Kh6, Ge5 2. Kg7!!, Gh2 (Gf6† 3. gxf6 wygrywa) 3. c4,bxc4 (b4 4. c5) 4. e5!, Gxe5 5. bxc4, Gf6†(Gh2 6. c5! i wygr.)gxf6, Wh8 7. Kh8, Kd7 8. Kg8 wygrywa.

L:13) 1. Wd2!!, d4 2. Wd1!, Kd5 (2....Kc4 3. Kd6) 3. Kd7! Ke4(Kc4 4. Ke6) 4. Kc6, Ke3 5. Kc5, d3 6. Kc4, d2 7. Kc3 i wygrywa.

L:14) 1. We8!! h1H 2. Se4† Kc2 (c1) 3. Wc8†, Kb1 4. Sd2†, Ka1 5. Sb3†, Kb1 6. Sd2† Ka1 7.Wc2! wygrywa.

L:15) 1. Sc6, We4 2. Sd4!, Wxd4 3. e7, We4 4. Wf4! wygrywa 2...Ka5 3. e7, We3 4. Wb1!, Ka6! 5. Sf5, We6 6. Sd6, Wxe7 7. Wa1†, wygrywa.

1... We3 2. Sd4, Ka5 3. e7, We4 4. Wb1, Ka6 5. Sc2!, We7 6. Sb4† i wygrywa.

L:15) 1. Wd3†, Ke1 2. Wf3!, Kd2 (Kd1 3.Gg4!) 3. Gf1!, exf1H 4. Wxf1, Ke3 5. Kc2, f3 6. We1†! Kf2 7.Kd2 wygrywa.

WYDAWNICTWO
WARSZAWSKIEGO TOWARZYSTWA ZWOLENNIKÓW
GRY SZACHOWEJ.

Drukarnia „SIŁA", Warszawa, Marszałkowska 71.